

Korsnäbbarna

– skogens rubiner

2009 anlände korsnäbbar till svenska skogar – efter flera års frånvaro – i större omfattning än på flera år.

Rik kottsättning på gran lockar mindre korsnäbbar medan den större korsnäbben dras till tall.

Likt nomader rör de sig över hela norra Europa och finns det gott om frön slår de sig ner och häckar även mitt i vintern.

TEXT & BILD: HANS FALKLIND

Den mindre korsnäbben är grankottspecialist och är trots sin starka färg inte en fågel som syns av gemene man så ofta. Orsaken är förstås att de oftast håller till trädtopparna och praktiskt taget aldrig lockas till fågelbord eller fröstugor. Men år med gott om kottar i barrskogen ökar chansen att se dem. Ofta ger de sig tillkännan genom sina högljudda, klippande eller ”kyppande” läten, då de rör de sig i flockar eller familjegrupper som kommunicerar högljutt.

Den mindre korsnäbben drar under sensomrar och höstar runt i stora flockar och letar efter sin favoritföda – granfrön.

Men hittar flocken, som här på bilderna, bestånd av lärkträd med rik frösättning så duger det också gott.

De är riktiga akrobater där de hänger och klänger i grenarna och med sina specialkonstruerade, korsade näbbar bänder upp kottefjällen och med tungan fiskar upp fröna.

Särskilt anpassad är näbben att bända upp tätt sittande fjäll, som ännu inte öpp-

nat sig, på mognande grankottar.

Mindre korsnäbbar är ”barrskogens nomader”. Hittar flocken under tidig vår, eller till och med mitt i vintern, ett område med gott om föda så bestämmer den sig ofta för att stanna till där och häcka – då högt i en gran.

Mindre korsnäbbens hane är röd, med variation från tegelröd till mörkare lingonröd, honan är gulgrön, precis som de andra korsnäbbarna. Även korsnäbbar, som alla levande varelser, är beroende av att få i sig vätska. De ses ofta på vägkanter där de kanske äter grus eller salt för att hjälpa matsmältningen.

KAN HÄCKA MITT I VINTERN

Korsnäbbarna reser runt utan returbiljett.

Man har observerat häckande fåglar under så kalla förhållanden som ner mot minus 20 grader.

Boet är så välisolerat med ett luddigt fjäderlager och päls från däggdjur att äggen ändå håller rätt temperatur under honans ruvning.

Föräldrarna gör en gröt av kottfrön i krävan som de matar ungarna med innan de är stora nog att äta hela frön.

ORÄDDA FÖR MÄNNISKOR

Korsnäbbar kan vara rätt så oskygga, några är mindre rädda för människor än andra.

Hanen på bilderna var särskilt tuff.

Den höll sig gärna långt ner i träden och tog ingen notis om fotografen som stod på 4-5 meters håll.

VATTEN OCH GRUS

När jag var nöjd med dessa bilder och gick upp till bilen såg jag några korsnäbbar som drack vatten i en pöl på ett P-däck lite högre upp.

Korsnäbbar tycks också ha något salt- eller mineralbehov som gör att de ofta ses på vägkanter, där de sannolikt äter grus eller salt, kanske för att hjälpa matsmältningen, på samma sätt som tjädern gör.

Falurödfärgmalade stugväggar har också knaprats på av just korsnäbbar.

SVÅRA ATT SKILJA

Större och mindre korsnäbb är två mycket närstående arter som är svåra att skilja åt.

De tydligaste exemplaren av den större arten har en mycket tjock, nästan papegojlikt, överdimensionerad näbb och väldigt låg, eller nästan ingen panna.

Den mindre har i regel en proportionerlig näbb och en ganska tydlig panna, med

Nomad. Denna vackra och ringmärkta hane av mindre korsnäbb hittades i oktober 2009 utanför Göteborg. Tillsammans med över hundra korsnäbbar rastade den i ett stort lärkträdsbestånd under några veckor. Ringen kunde avläsas på fotona som togs – som vuxen hade den ringmärkts i norra Ungern drygt ett år tidigare.

en toppigare huvudform (syns tydligast på stora bilden ovan till vänster och den nere till vänster).

DEN RYSKE KUSINEN

Bändelkorsnäbben är den tredje korsnäbben som kan ses i Sverige och skiljer sig

lättare från de andra genom sina dubbla vita vingband som är lättare att se.

Bändelkorsnäbbar kommer från Sibirien och lockas till lärkträd och ”exotiska” barrträd som hemlockgran, men dras ibland – som enda korsnäbb – även till fågelbord med solrosfrön.

Det är undernäbben som är böjd – antingen åt vänster eller höger. Unga hanar är inte så starkt röda utan mer orangetonade, som fågeln ovan till höger. Korsnäbbarna drar ofta runt i familjeflockar med flera generationer fåglar.